

Ульянченко Ю. О.

д-р н. з держ. упр., професор,

*ХарPI НАДУ при Президентові України, м. Харків, Україна;
e-mail: y.ulyanchenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2770-8685*

Василюшин С. І.

к.е.н., ХНАУ імені В. В. Докучаєва, м. Харків, Україна;

e-mail: vasylyshynstanislav@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5023-9878

Єфанов В. А.

к.е.н., доцент, СНАУ, м. Суми, Україна;

e-mail: yefanovvlad@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-2004-1470

Сколотій І. В.

к.е.н., ХНАУ імені В. В. Докучаєва, м. Харків, Україна;

e-mail: Skoloty2010@yandex.ua; ORCID ID: 0000-0002-0699-4048

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто теоретичні передумови і практичні аспекти формування й ефективного використання оборотних активів аграрних підприємств. Установлено, що сучасна практика управління формуванням і використанням оборотних активів у сільському господарстві потребує суттєвого перегляду форм, методів, принципів та інструментів його здійснення, забезпечуючи високий рівень рентабельності та фінансової стійкості. Проаналізовано склад і структуру оборотних активів різних галузей економіки. Проведено вибіркове обстеження діяльності 362 великих і середніх сільськогосподарських підприємств Харківської області, діяльність яких суттєво впливає на загальні показники регіону в цілому. Для виявлення впливу частки власних оборотних засобів у джерелах їх формування на фінансову стійкість за основними її показниками застосовано метод аналітичного групування. Зафіксовано тенденцію, за якої зі збільшенням частки власних оборотних засобів у джерелах формування простежується тенденція до поліпшення фінансової стійкості обстежених підприємств. Установлено, що повна відмова від залучених і позикових джерел значно зменшує показники маневреності власного капіталу і власних оборотних коштів, що вимагає оптимізації структури джерел їх фінансування. Досліджено взаємозв'язок між співвідношенням оборотних активів та основних засобів і тенденціями до зміни ефективності використання оборотних засобів аграрних підприємств Харківської області за 2015–2016 рр. залежно від глибини їх спеціалізації та доведено скорочення тривалості обороту оборотних засобів зі зростанням частки оборотних активів.

Запропоновано концептуальну модель політики управління оборотними активами аграрного підприємства, яка полягає в органічній єдності цілей, принципів, методів, підсистем, інформаційного забезпечення реалізації організаційно-економічного механізму ефективного використання оборотних активів. Обґрунтовано, що запропоновані складові цього механізму не вичерпні, а їх реалізація не є останнім етапом у системі фінансового менеджменту аграрних підприємств, а лише частиною складної та багатокомпонентної політики управління оборотними активами.

Ключові слова: оборотні активи, оборотні засоби, управління, формування, використання, аналіз, фінансова стійкість.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 3; бібл.: 10.

Ulianchenko Yu. O.

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,

National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine

Kharkiv Regional Institute of Public Administration, Kharkiv, Ukraine;

e-mail: y.ulyanchenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2770-8685

Vasylishyn S. I.

*Ph. D. in Economics, KhNAU named after V. V. Dokuchayev, Kharkiv, Ukraine;
e-mail: vasylishynstanislav@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5023-9878*

Yefanov V. A.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor, SNAU, Sumy, Ukraine;
e-mail: yefanovvlad@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-2004-1470*

Skolotii I. V.

*Ph. D. in Economics, KhNAU named after V. V. Dokuchayev, Kharkiv, Ukraine;
e-mail: Skoloty2010@yandex.ua; ORCID ID: 0000-0002-0699-4048*

POLICY IMPROVEMENT OF FORMATION AND EFFICIENT USE OF THE CURRENT ASSETS OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract. The theoretical preconditions and practical aspects of formation and efficient use of the current assets of the agricultural enterprises are considered in the article. It is established that the current practice of management of formation and use of the current assets in agriculture requires a substantial revision of the forms, methods, principles and tools of its implementation, ensuring a high level of profitability and financial stability. The composition and structure of the current assets of various branches of economy are analyzed. A sample survey of 362 large and medium-sized agricultural enterprises of Kharkiv region was carried out, the activity of which significantly affects the general indicators of the region as a whole. In order to detect the influence of the share of the own current assets in the sources of their formation on the financial stability of its main indicators, the method of analytical grouping was applied. The tendency has been recorded according to which the tendency towards improvement of financial stability of the surveyed enterprises with increasing the share of the own current assets in the sources of formation is fixed. It is established that the complete abandonment of the borrowed and debt sources significantly reduces the indicators of maneuverability of equity and the own working capital, which requires optimization of the structure of their financing sources. The interrelation between the ratio of the current assets and fixed assets and the tendencies towards changing the efficiency of using the current assets of the agricultural enterprises of Kharkiv region in 2015 – 2016 depending on the depth of their specialization and the reduction of the turnover of the current assets with the growth of the share of the own current assets is investigated.

The conceptual model of the policy of current assets management of an agricultural enterprise is proposed, which consists in the organic unity of the purposes, principles, methods, subsystems, and information provision of organizational and economic mechanism implementation to use the current assets effectively. It is substantiated that the proposed components of this mechanism are not exhaustive, and their implementation is not the last stage in the system of financial management of the agricultural enterprises, but only a part of the complex and multicomponent policy of current assets management.

Keywords: current assets, working capital, management, formation, use, analysis, financial stability.

JEL Classification: G32, Q12

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 3; bibl.: 10.

Ульянченко Ю. А.

*доктор наук гос. упр., профессор,
ХарПИ НАГУ при Президенте Украины, г. Харьков, Украина;
e-mail: y.ulyanchenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2770-8685*

Василишин С. И.

*к.э.н., ХНАУ имени В. В. Докучаева, г. Харьков, Украина;
e-mail: vasylishynstanislav@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5023-9878*

Ефанов В. А.

*к.э.н., доцент, СНАУ, г. Сумы, Украина;
e-mail: yefanovvlad@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-2004-1470*

Сколотий И. В.

*к.э.н., ХНАУ имени В. В. Докучаева, г. Харьков, Украина;
e-mail: Skoloty2010@yandex.ua; ORCID ID: 0000-0002-0699-4048*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПОЛИТИКИ ФОРМИРОВАНИЯ И ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБОРОТНЫХ АКТИВОВ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. Рассмотрены теоретические предпосылки и практические аспекты формирования и эффективного использования оборотных активов аграрных предприятий. Установлено, что современная практика управления формированием и использованием оборотных активов в сельском хозяйстве требует существенного пересмотра форм, методов, принципов и инструментов его осуществления, обеспечивая высокий уровень рентабельности и финансовой устойчивости. Проанализированы состав и структура оборотных активов различных отраслей экономики. Проведено выборочное обследование деятельности 362 крупных и средних сельскохозяйственных предприятий Харьковской области, деятельность которых существенно влияет на общие показатели региона в целом. Для выявления влияния доли собственных оборотных средств в источниках их формирования на финансовую устойчивость по основным ее показателям применен метод аналитической группировки. Зафиксирована тенденция, при которой с увеличением доли собственных оборотных средств в источниках их формирования прослеживается тенденция к улучшению финансовой устойчивости обследованных предприятий. Установлено, что полный отказ от привлеченных и заемных источников значительно уменьшает показатели маневренности собственного капитала и собственных оборотных средств, что требует оптимизации структуры источников их финансирования. Исследована взаимосвязь между соотношением оборотных активов и основных средств и тенденциями эффективности использования оборотных средств аграрных предприятий Харьковской области за 2015—2016 гг. в зависимости от глубины их специализации. Доказано сокращение продолжительности оборота оборотных средств с ростом доли оборотных активов.

Предложена концептуальная модель политики управления оборотными активами аграрного предприятия, которая заключается в органическом единстве целей, принципов, методов, подсистем, информационного обеспечения реализации организационно-экономического механизма эффективного использования оборотных активов. Обосновано, что предлагаемые составляющие этого механизма не исчерпывающие, а их реализация не является последним этапом в системе финансового менеджмента аграрных предприятий, а лишь частью сложной и многокомпонентной политики управления оборотными активами.

Ключевые слова: оборотные активы, оборотные средства, управления, формирование, использование, анализ, финансовая устойчивость.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 3; библи.: 10.

Вступ. В умовах розвитку ринкових відносин аграрне виробництво залишається однією із стратегічно найважливіших галузей національної економіки і запорукою збереження продовольчої безпеки країни, що зумовлює пошук принципово нових підходів до вирішення питань ефективності господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Значну увагу при цьому приділяють раціональному формуванню та ефективному використанню ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання, чільне місце у складі якого займають оборотні активи. Оборотні активи, разом із необоротними, є чинником забезпечення безперервності виробничого та збутового процесів, тому їх структура, розміщення на різних стадіях кругообігу капіталу, джерела формування та рівень забезпеченості ними прямо впливають на ділову активність і фінансовий стан підприємств.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. Сучасна практика управління формуванням і використанням оборотних засобів у аграрному виробництві потребує суттєвого перегляду форм, методів, принципів та інструментів його здійснення, забезпечуючи високий рівень рентабельності та фінансової стійкості.

Методологічну основу дослідження економічної сутності та функціонування оборотних активів складають наукові праці таких класиків економічної теорії, як Ф. Кене, А. Сміт, К. Маркс, Дж. Ст. Мілль. Питання формування та ефективності використання оборотних активів сільськогосподарських підприємств належить до наукових інтересів багатьох учених, серед яких Л. М. Анічин, В. Г. Андрійчук, Г. Ф. Белоусенко, В. П. Бечко, Ю. Бріхгем, І. А. Бланк, Л. Гапенські, І. Ю. Гришова, Л. А. Демчук, М. Я. Дем'яненко, Ю. А. Жангерієв, А. Г. Загородній, М. М. Коваленко, М. Ф. Огійчук, О. В. Олійник, М. З. Пізенгольц, А. М. Поддєрьогін, В. Я. Плаксієнко, Г. В. Савицька, П. А. Стецюк, Г. К. Тебякін, О. В. Ульяновченко, В. Й. Шиян та ін.

Однак, незважаючи на численні дослідження, питання, пов'язані з трактуванням категорії «оборотні активи», впливом забезпеченості ними на господарську діяльність, формуванням та підвищенням ефективності їх використання, потребують подальшого поглибленого вивчення, що зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо формування та ефективного використання оборотних активів у системі фінансів аграрних підприємств.

Результати дослідження. Важливе значення для оцінки стану і підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємств має проведення комплексного та глибокого аналізу структури їх оборотних засобів, який дає змогу кількісно оцінити не тільки різні аспекти їх функціонування та використання, але й хід матеріального процесу відтворення через оцінку величини оборотних засобів, що перебувають у постійному кругообігу в розрізі його окремих стадій [1].

Специфіка діяльності аграрних підприємств істотно відрізняє структуру їх оборотних активів від підприємств інших галузей господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз структури активів підприємств окремих галузей економіки
Харківської області у 2015–2016 рр. (у % на кінець року)

Елементи активу балансу	Економіка регіону – усього		У тому числі					
			промисловість		сільське господарство, мисливство та рибальство		торгівля	
	2015 р.	2016 р.	2015 р.	2016 р.	2015 р.	2016 р.	2015 р.	2016 р.
Необоротні активи	37,1	39,4	34,7	32,7	27,3	28,8	8,4	7,6
Оборотні активи	62,8	60,5	65,3	67,3	72,7	71,2	91,5	92,3
Необоротні активи та групи вибуття	0,07	0,06	0,02	0,01	0,00	0,02	0,04	0,06
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Харківській області [2].

Як свідчать дані табл. 1, в економіці Харківської області 60,5 % загальної вартості активів припадає на оборотні активи, причому у 2016 р. їх частка порівняно з 2015 р. знизилася на 2,3 %. Аналізуючи структуру активів за галузями економіки, варто відзначити, що в сільському

господарстві вона є близькою до оптимальної: на частку оборотних активів припадає 71,2 %; у промисловості цей показник становить 67,3 %. Найвища частка оборотних активів у загальній сумі активів – у підприємств галузі торгівлі (92,3 %), що зумовлено специфікою їх діяльності і великою питомою вагою у їх складі товарів, тари і тарних матеріалів, а також порівняно незначною кількістю основних засобів. Негативною тенденцією є зниження питомої ваги оборотних активів аграрних підприємств у 2016 р. порівняно з 2015 р. на 1,5 % із паралельним збільшенням частки необоротних активів на такий самий відсоток. Частково це пов'язано з неоптимальною структурою джерел фінансування оборотних активів.

Фінансування відтворення оборотних засобів є пріоритетним напрямом забезпечення їх ефективного використання. У процесі діяльності через нерівномірність кругообігу виробничих засобів, зумовлену сезонністю виробництва, виникає нестача власних джерел оборотних коштів, тому сільськогосподарські підприємства для формування оборотних засобів залучають ресурси у вигляді короткострокових банківських позик, кредиторської заборгованості та інших джерел [3].

Під час дослідження проведено вибіркве обстеження діяльності 362 великих та середніх сільськогосподарських підприємств Харківської області, діяльність яких суттєво впливає на загальні показники регіону в цілому. З огляду на різні закономірності кругообігу капіталу в дрібніших і більших господарствах, з метою порівнянності цих підприємств, у досліджуваній масив не ввійшли малі сільськогосподарські підприємства з площею сільськогосподарських угідь меншою за 1000 га, які не мають статусу юридичної особи, вузькоспеціалізовані підприємства, птахокомплекси та овочеві фабрики, дрібні фермерські господарства.

Для виявлення впливу частки власних оборотних засобів у джерелах їх формування на фінансову стійкість застосовано метод аналітичного групування (табл. 2). До розрахунку включено поширені в науковій літературі показники її оцінки [4–6].

Таблиця 2

Вплив частки власних оборотних засобів на фінансову стійкість сільськогосподарських підприємств Харківської області у 2016 р.

Показники	Норматив	Групи підприємств за часткою власних оборотних засобів, %					Усього або в середньому
		I. До 0	II. 0,1-30,0	III. 31,0-60,0	IV. 61,0-90,0	V. Понад 90,0	
Кількість підприємств у групі	x	22	62	83	156	40	362
Коефіцієнт фінансової незалежності	$\geq 0,5$	-*	0,59	0,54	0,75	0,84	0,64
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	-*	5,19	2,12	0,84	0,54	1,79
Коефіцієнт фінансової стійкості	≥ 1	-*	0,18	0,35	0,93	2,07	0,74
Коефіцієнт маневреності власних оборотних засобів	↑	-*	0,74	0,64	0,92	1,59	0,84
Стабільність структури оборотних засобів	↑	-*	0,62	0,59	0,79	0,90	0,68
Тип фінансової стійкості	x	Кризова	Нестійка	Нормальна	Нормальна	Абсолютна	x

*значення від'ємні

Джерело: розраховано за даними зведеної річної звітності 362 аграрних підприємств (ф. 1. Баланс, ф. 2. Звіт про фінансові результати) і ф. 50 с.-г.

Проаналізувавши показники табл.2, доходимо висновку, що зі збільшенням частки власних оборотних засобів у джерелах формування простежується тенденція до поліпшення фінансової стійкості обстежених підприємств. Абсолютного типу фінансової стійкості досягнуто на підприємствах, які потрапили до IV та V аналітичних груп. Підприємства I аналітичної групи, яких виявлено 22, мають кризовий фінансовий стан, що вимагає негайної зміни структури наявних джерел формування активів. Коефіцієнт фінансової незалежності (концентрації власного капіталу) відображає питому вагу власного капіталу у балансі підприємства і показує, у якому обсязі діяльність фінансується власними коштами [7]. Середнє значення коефіцієнта по області становило 0,64, причому він варіює з від'ємного значення в I аналітичній групі до 0,85 у V групі, що свідчить про повну залежність від залучених джерел підприємств I групи. Коефіцієнт фінансового ризику показує співвідношення між залученими джерелами та власним капіталом, і його позитивною тенденцією є зниження. Ми виявили, що в I–III групах, де забезпеченість власними оборотними засобами становить від 0 до 60,0 %, він перевищує одиницю, що свідчить про залежність від залучених джерел.

Оберненим до коефіцієнта фінансового ризику є коефіцієнт фінансової стійкості. У підприємств V групи його значення становить 2,07, тобто на 1 грн залученого капіталу припадає 2,07 грн власного. Цей показник в 11,5 разів перевищує його значення для підприємств I аналітичної групи. Коефіцієнт маневреності ВОЗ показує питому вагу запасів у власних оборотних засобах і характеризує свободу фінансового маневру капіталу. Аналізуючи цей показник, слід відмітити, що його найбільше значення зафіксовано в підприємств IV–V аналітичних груп, де середня частка ВОЗ у джерелах їх формування перевищує 60,0 %. Це означає, що збільшення ефективності використання вкладеного капіталу значно пришвидшується з використанням запозичених коштів.

Стабільність структури оборотних засобів характеризує частку власних оборотних засобів у їх загальній вартості. На підставі того, що згідно з нормативами цього показника він має тенденцію до збільшення, можемо зробити висновок, що найстабільнішою є структура оборотних засобів для підприємств IV та V аналітичних груп. Отже, установлена залежність показників фінансової стійкості від груповальної ознаки є істотною, що потрібно детально аналізувати й враховувати під час розгляду політики управління оборотними активами аграрних підприємств.

Також дуже важливо виявити взаємозв'язок між забезпеченістю власними оборотними засобами та рівнем рентабельності підприємств. У дослідженнях М. Я. Дем'яненка виявлено тенденцію: з підвищенням рівня рентабельності і загальною забезпеченістю підприємств власними фінансовими ресурсами частка фонду власних оборотних засобів, як правило, знижується [8]. Дослідження підтвердили припущення: у досліджуваних високорентабельних підприємств оптимальніша структура капіталу, зумовлена використанням запозичених та у відповідних обсягах залучених джерел, які пришвидшують ефективність використання вкладеного в оборотні засоби капіталу, а використання у великих сумах власних джерел хоч і позитивно впливає на фінансову незалежність та стійкість, але дозволяє отримати значно нижчі показники рентабельності.

Оборотні активи можуть бути охарактеризовані з різних аспектів фінансової діяльності, однак їх головна властивість – ліквідність, обсяг і структура. Кожна з цих характеристик вимагає особливої уваги й робить управління оборотними активами важливим елементом у системі управління бізнесом [9-10]. Суттєвою складовою політики формування та використання оборотних активів є досягнення співвідношення їх обсягів з основними засобами. Збільшення показника оборотних активів з розрахунку на 1 грн основних засобів сприяє зростанню показників виходу валової продукції, чистого прибутку, фондодідачі та продуктивності праці і в кінцевому підсумку – рівня рентабельності. Також доцільним є аналіз впливу співвідношення оборотних активів та основних засобів на тенденції до зміни ефективності їх використання і врахування глибини спеціалізації сільськогосподарських підприємств (табл. 3).

Таблиця 3

Взаємозв'язок між співвідношенням оборотних активів та основних засобів і тенденціями зміни ефективності використання оборотних засобів аграрних підприємств Харківської області за 2015–2016 рр. залежно від глибини їх спеціалізації

Підгрупи підприємств із співвідношенням оборотних активів на 1 грн основних засобів, грн	Групи підприємств за рівнем спеціалізації		
	середній	високий	глибокий
	до 0,40	0,41-0,60	понад 0,60
	Тенденції зміни тривалості обороту оборотних засобів, днів		
до 1,00	$y = 382,1 + 4,721x$	$y = 315,3 + 25,108x$	-
1,01–3,00	$y = 184,3 + 4,911x$	$y = 314,5 + 0,808x$	$y = 183,4 + 27,101x$
понад 3,00	$y = 63,74 - 67,002x$	$y = 106,95 - 28,403x$	$y = 112,2 - 18,901x$

Джерело: розраховано за даними зведеної річної звітності 362 аграрних підприємств (ф. 1. Баланс, ф. 2. Звіт про фінансові результати) і ф. 50 с.-г.

Дані табл. 3 вказують на те, що в підприємств із співвідношенням основних і оборотних засобів 1:1 та із середнім рівнем спеціалізації, тривалість обороту зростала в середньому на 4 дні, із більш глибокою спеціалізацією – на 25 днів. У групі підприємств із співвідношенням 1:3 прирости для середньо-, високо- та вузькоспеціалізованих підприємств становили відповідно 5 днів, 1 день і 27 днів. Лише в групі підприємств, у яких на 1 грн основних припадає більше 3 грн оборотних засобів, виявлено тенденцію до скорочення тривалості обороту оборотних засобів на 67 днів – у середньоспеціалізованих, на 28 днів – у високоспеціалізованих і на 19 днів – у вузькоспеціалізованих сільськогосподарських підприємствах.

Дослідженнями встановлено, що органічної єдності цілей, принципів, методів реалізації завдань при належному рівні інформаційного забезпечення можна досягнути через реалізацію організаційно-економічного механізму ефективного використання оборотних активів (рисунок 1).

Це дозволить здійснити оптимальний вибір політики управління (агресивної, помірної, консервативної), прийняти відповідні управлінські рішення, за необхідності відкоригувати показники та врахувати їх у наступних періодах.

Висновки. За умов поглиблення загроз зовнішнього середовища діяльності аграрних підприємств, зміцнення рівня їх економічної безпеки прямо залежить від ефективного формування та використання оборотних активів як найбільш динамічної складової ресурсного потенціалу та індикатора ділової активності господарюючих суб'єктів. При управлінні оборотними активами в аграрних підприємствах неодмінним є врахування галузевих особливостей, серед яких вплив біолого-кліматичних факторів та сезонності; взаємозалежність і взаємодоповнюваність галузей та підгалузей виробництва (рослинництва, тваринництва і підсобних виробництв); висока частка виробничого циклу в кругообігу, що найбільш чітко простежується в рослинницькій підгалузі; своєрідність вивільнення авансованих засобів; нерівномірність надходження виручки за реалізовану продукцію від покупців та замовників.

Відтак, одним із вирішальних факторів ефективності використання оборотних засобів аграрних підприємств є співвідношення окремих елементів джерел їх формування. Дослідження дозволило встановити закономірність, за якої зі збільшенням рівня фінансової незалежності господарюючого суб'єкта від зовнішніх джерел до певних меж поліпшується його фінансова стійкість. При цьому повна відмова від залучених і позикових джерел значно зменшує показники маневреності власного капіталу і власних оборотних коштів, що вимагає оптимізації структури джерел їх фінансування. Також доведено, що зменшення обсягів оборотних засобів відбувається з поглибленням спеціалізації сільськогосподарських підприємств.

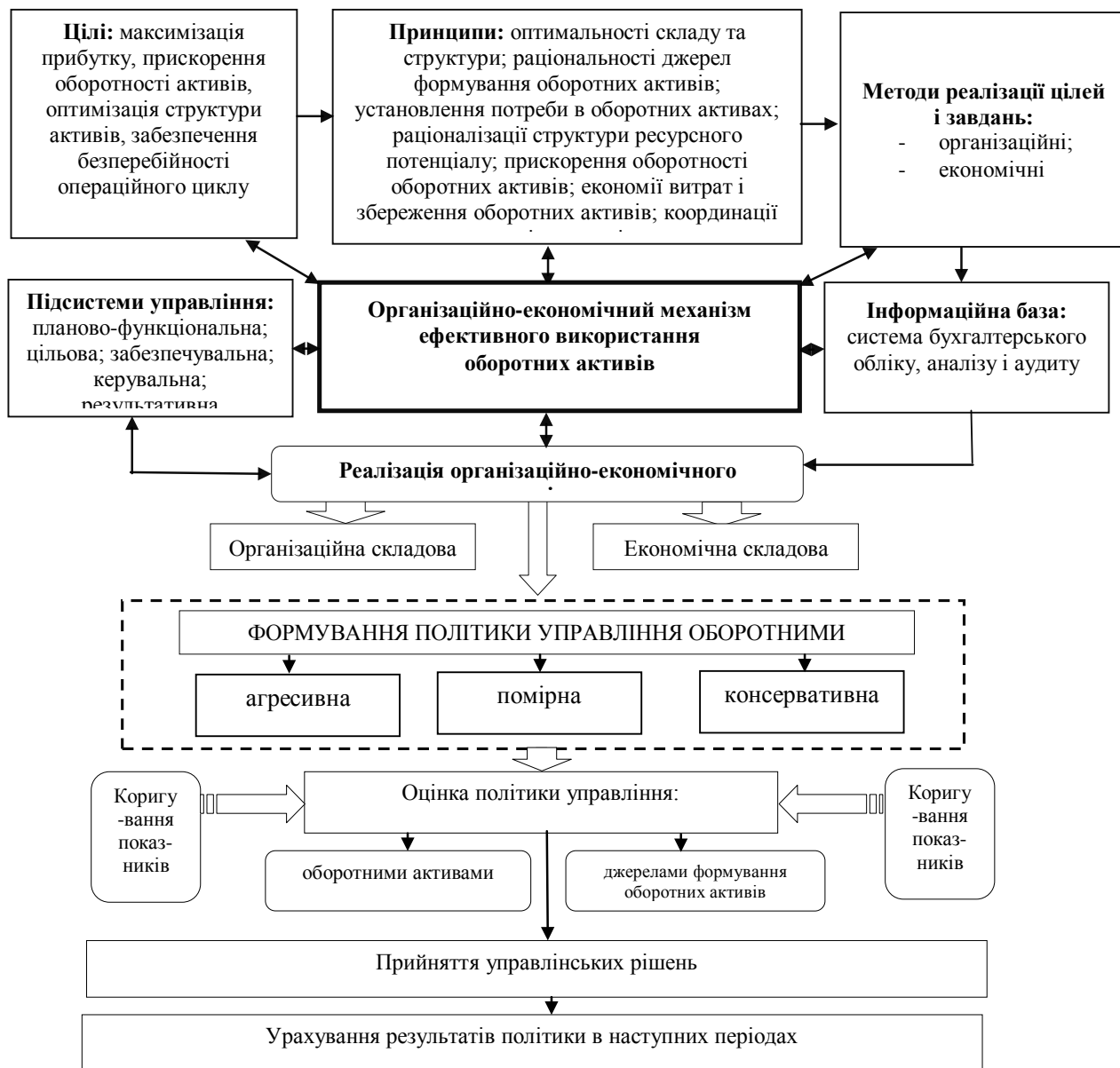


Рисунок 1. Концептуальна модель політики управління оборотними активами аграрного підприємства
Джерело: авторська розробка.

З метою удосконалення політики управління оборотними активами аграрного підприємства вважаємо за доцільне використовувати концептуальну модель, яка полягає в органічній єдності цілей, принципів, методів, підсистем, інформаційного забезпечення реалізації організаційно-економічного механізму ефективного використання оборотних активів. Пропоновані складові цього механізму не вичерпні, а їх реалізація не є останнім етапом у системі фінансового менеджменту аграрних підприємств, а лише частиною складної та багатокомпонентної політики управління оборотними активами.

Література

1. Бурбело О. А. Оцінка ефективності використання оборотних активів / О. А. Бурбело, О. І. Зуєва // Економіка АПК. — 2008. — № 11. — С. 50—53.
2. Офіційний сайт Головного управління статистики в Харківській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua>.
3. Онисько С. М. Формування оборотних засобів і джерел їх фінансування сільськогосподарськими підприємствами / С. М. Онисько, О. В. Рубай // Економіка АПК. — 2012. — № 9. — С. 33—36.
4. Schall L. D. Introduction to financial management / L. D. Schall, Ch. W. Haley, B. Schachter. — 2nd canadian ed. — Toronto etc. : McGraw-Hill Ryerson, 1987. — Vol. 17. — P. 726.

5. Clarke R. G. Strategic financial management / R. G. Clarke, B. D. Wilson, R. H. Daines, S. D. Nadauld. — Homewood : Irwin, 1998. — Vol. 9. — 240 p.
 6. Ross S. Corporate finance / S. Ross, R. Westerfield, J. Jaffe. — 4-th ed. — Boston etc. : Irwin; McGraw-Hill, 1996. — Vol. 24. — 899 p.
 7. Савицкая Г. В. Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицкая. — 9-е изд., испр. — Минск : Новое знание, 2004. — 640 с.
 8. Демьяненко Н. Я. Повышение отдачи оборотных средств колхозов / Н. Я. Демьяненко. — Киев : Урожай, 1988. — 112 с.
 9. Siue M. Characteristics of the formation of working capital management policy providing production and sales process / M. Siue, Z. A. Dikaya // St. Petersburg State Polytechnical University Journal. Economics. — 2015. — № 2 (216). — P. 126—132.
 10. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И. А. Бланк. — Киев : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 656 с.
- Стаття рекомендована до друку 03.12. 2018 © Ульянченко Ю. О., Василюшин С. І.,
Сфанов В. А., Сколотій І. В.

References

1. Burbelo, O. A., & Zuieva, O. I. (2008). Otsinka efektyvnosti vykorystannia oborotnykh aktyviv [Estimation of the efficiency of use of circulating assets]. *Ekonomika APK — Economy of the agroindustrial complex*, 11, 50—53 [in Ukrainian].
 2. *Ofitsiynyi sait Holovnoho upravlinnia statystyky v Kharkivskii oblasti [Official site of the Main Department of Statistics in the Kharkiv region]*. (n. d.). *kh.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://kh.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
 3. Onysko, S. M., & Rubai, O. V. (2012). Formuvannia oborotnykh zasobiv i dzherel yikh finansuvannia silskohospodarskymu pidpriemstvamy [Formation of working capital and sources of their financing by agricultural enterprises]. *Ekonomika APK — Economy of the agroindustrial complex*, 9, 33—36 [in Ukrainian].
 4. Schall, L. D., Haley, Ch. W., & Schachter, B. (1987). Introduction to financial management. Toronto etc.: McGraw-Hill Ryerson, Vol. 17, 726.
 5. Clarke, R. G., Wilson, B. D., Daines, R. H., & Nadauld, S. D. (1998). Strategic financial management. Homewood: Irwin, Vol. 9.
 6. Ross, S., Westerfield, R., & Jaffe, J. (1996). Corporate finance. Boston etc.: Irwin; McGraw-Hill. Vol. 24.
 7. Savitskaya, G. V. (2004). *Ekonomicheskii analiz [Ekonomiceskij analiz]*. Minsk: Novoe znanie [in Russian].
 8. Demianenko, N. Ya. (1988). *Povyshenye otдачи oborotnykh sredstv kolkhozov [Povyshenie otдачи oborotnykh sredstv kolkhozov]*. Kiev: Urozhai [in Russian].
 9. Siue, M., & Dikaya, Z. A. (2015). Characteristics of the formation of working capital management policy providing production and sales process. *St. Petersburg State Polytechnical University Journal. Economics*, 2 (216), pp. 126—132.
 10. Blank, I. A. (2004). *Finansovyy menedzhment [Financial management]*. Kiev: Elga, Nika-Tsentr [in Russian].
- The article is recommended for printing 03.12.2018 © Ulianchenko Yu. O., Vasylishyn S. I.,
Yefanov V. A., Skolotii I. V.